

Treurbeuk

Een roman over kostschooljongens,
privileges, doofpotten
en familiegeheimen

Ab Vriethoff

© Ab Vriethoff 2024

Titel: Treurbeuk, een roman over kostschooljongens,
privileges, doofpotten en familiegeheimen
Auteur: Ab Vriethoff

Uitgeverij U2pi, Den Haag, www.uitgeveriju2pi.nl
Druk: JouvBoekdrukkerij.nl

ISBN: 978 94 9336 443 1
NUR: 300

Hoewel werkelijke gebeurtenissen en personen de inspiratie vormden tot het schrijven van dit boek, berusten zowel het verhaal als de personages op fictie.

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande, schriftelijke toestemming van de auteur.

Inhoud

Deel 1 KNOKKE ZOMER 2014	7
Klarenstift hoofdstukken 1 tot en met 25	
Deel 2 KNOKKE ZOMER 2015	213
Familiegeheimen hoofdstukken 26 tot en met 32	
Deel 3 KNOKKE ZOMER 2019	255
Prangende vraag hoofdstukken 33 tot en met 38	
KNOKKE 2024	
Epiloog	285

voor: familie

Deel 1

Knokke zomer 2014

Waanzinnig, gewoon niet te bevatten: een nachtclub met stripteasedanseressen, cabaret en blote dames in een champagnebad, drie winkels in lederwaren in het centrum van de grootste steden van het land, een bar, een drukkerij, een uitgeverij, een vakantiehuisje in Bergen aan Zee en de onweerstaanbare liefde. Wat een leven had die man, maar ik zat weggestopt tussen de broeders met de zwarte jurken en al die jongens. Zonder meiden, laat staan blote vrouwen, en zo ver weg van mijn ouders, keurig opgeborgen tussen al die rooms-katholieke rituelen. Waarom jij daar zat, dat wisten we wel, maar ik, heb jij je weleens afgevraagd waarom ik daar zat in dat kerkdorp?

Met een druk op de toets ‘versturen’ ging de e-mail richting Frankrijk. Onmiddellijk kwam er een antwoord:

Heb jij wat meegemaakt daar, als je begrijpt wat ik bedoel? Ik ben daar hard geslagen met de vlakke hand, recht in mijn gezicht, door die engerd: broeder Godfried, klein, sacherijnige blik, zwart achterovergekamd haar, vet met een scheiding en vooral harde handen, heel harde handen. Herinner je hem nog? Wij noemden hem ‘de Commandant’. Gemeen sloeg hij, de lafaard.

Met aandacht las Bram de antwoordmail van zijn vriend uit Lille. Bijzonder, tot dan toe lieten ze slechts zelden iets via de e-mail aan elkaar horen.

Heb je gegoogeld op Klarenstift? ging de mail verder. Ongelofelijk, er waren nogal wat van die broeders in zwarte togen die niet van de jongens af konden blijven. Er vielen rake klappen. Jezus, sommige afzenders ken ik nog, zaten bij mij op de cour, ja zelfs in mijn klas. Je moet het echt lezen. Als we elkaar in de zomer aan de Belgische kust ontmoeten gaan we het er over hebben, ik ben echt benieuwd naar jouw reactie en ervaringen. Hoe ben jij gevaren op en na Klarenstift? Bye bye, Leon.

Hi Leon, natuurlijk ken ik ‘de Commandant’ nog, reken maar. Ik zie uit naar de zomer, naar onze traditionele ontmoeting.

Na de mailwisseling op zijn tablet haalde Bram zijn laptop tevoorschijn om toch nog maar even te googelen op Klarenstift. Het aantal resultaten was toch wel overweldigend. Hij scrolde omhoog en omlaag op zijn tablet. Sinds de laatste keer waren er veel berichten en meldingen bijgekomen. Het viel hem op dat vooral de periode die hij op Klarenstift had doorgebracht het meest werd aangehaald. Hij scrolde naar het jaar 1958, naar 1963, weer terug naar 1959, naar 1965. Zeven jaar verbleef hij daar, onvoorstelbaar eigenlijk, van klein jongetje van negen, wat was hij eigenlijk nog, tot tiener van vijftien.

In de statige lobby van het chique Lennard Palace Hotel in Knokke aan de Belgische kust, een pleisterplaats van de familie van Bram, was het in de zomer van 2014 een komen en gaan van vakantiegangers. Van oudsher is de Belgische kust populair, vooral bij gezinnen met kinderen. Vandaag de dag ook bij yuppen en echtparen zonder kinderen. Knokke is aardig decadent geworden, maar nog altijd een geweldig fijne badplaats.

Leon, eigenzinnig, maar sociaal voor zijn directe omgeving, zag er goed uit voor zijn 66 jaar. Een buikje, maar dat kon hij hebben. Geruit blauwwit overhemd, korte mouwen, spijkerbroek met driekwart pijpen en daar weer onder bruine bootschoenen met witte veters. Bril met een donker montuur. Hij was als negentienjarige jongen met enkel en alleen een badtas met de nachttrein naar Frankrijk vertrokken en daar voor goed gebleven.

Op Klarenstift heette hij Leo, maar hij veranderde zijn naam na verloop van tijd in Leon. Hij bouwde in het land van de heerlijke wijnen, de fromages en de chambres d'hôtes een mooie carrière op in de bouwsector, verdiende veel geld en deed het tegenwoordig rustig aan. Hier en daar een schnabbel, een beetje beleggen en verder vulde hij de dag voor een gedeelte met poken op de laptop, een riskante onderneming, vooral als je goed in de slappe was zat. Gokken was een verslaving.

Vroeger op Klarenstift trokken ze nagenoeg nooit samen op. Leon was een jaar ouder, klasgenoot van Tom, de oudere broer van Bram, en had zijn eigen vriendenkring, net als Bram. Na het vertrek van Klarenstift kwamen ze elkaar per toeval tegen aan de Belgische kust waar

ze met hun ouders op vakantie waren. Daar ontstond de vriendschap die nu al een leven lang duurde. Juist na Leons vertrek naar Frankrijk bleven de jongens elkaar redelijk frequent ontmoeten, in Knokke. De ontmoetingsplek lag mooi centraal tussen de Nederlandse en Franse Noordzeekust. Nu, op latere leeftijd, kwamen ze minimaal één keer per jaar naar de badplaats en zo vaak als het nodig was.

Het weerzien was hartverwarmend, de vrienden omhelsden elkaar en namen plaats in de lobby van het mooi gerestaureerde hotel, ieder in een brede comfortabele fauteuil, recht tegenover elkaar. ‘Wat wil je drinken jongen, een Sauvignon Blanc, zoals altijd, ik neem een Coca-Cola, je ziet er goed uit man.’ ‘Een Sauvignon Blanc, ja graag.’ Leon liep naar de bar en kwam terug met de drankjes en een schaalteje nootjes.

Na het doornemen van de gebruikelijke familieaangelegenheden was het tijd voor serieuze zaken. ‘Welbeschouwd is het belachelijk, ik was negen toen ik op die kostschool, of moet ik zeggen dat gesticht, ben terechtgekomen. Ik had het toch niet slecht thuis, bij mijn opa en oma al helemaal niet. Ik was niet onhandelbaar, geen probleemjongen. Voor zover ik weet is de jeugdzorg nooit aan de deur geweest. Ik heb me er een beetje in verdiept en ben erachter gekomen dat jongens in de vorige eeuw naar de kostschool moesten als er geen katholieke school in het protestante dorp was. Of als de jongens thuis onhandelbaar waren en vreemde ogen en harde handen de oplossing brachten. Of als de vader in buitenlandse dienst werkte, het gezin in het buitenland woonde, en de jongens, soms meisjes, naar een Nederlandse school moesten. Of als de jongens onderwijzer wilden worden op een katholieke school en na de kostschool naar de kweekschool gingen. Of als de jongens moeite ondervonden met studeren en de studiediscipline en orde en tucht van een kostschool de oplossing bood, en ten slotte natuurlijk, zoals dat ook voor jou gold, omdat jongens God wilden dienen, een roeping voelden en de kostschool een goed voorportaal was voor het seminarie, waar de jongens na de lagere school van de kostschool verder konden leren tot priester of doorstroomden naar het juvenaat waar jongens zich konden voorbereiden op een kloosterleven als broeder of frater. Dat was bij mij allemaal niet aan de orde. En toch moest ik, en mijn broer Tom, naar die

katholieke kostschool.

Leon nam een slok van zijn Coca-Cola, gemengd met ijsklontjes en een schijfje verse citroen. ‘Ja, bij mij was het duidelijk, mijn vader dacht dat ik priester zou gaan worden, ik zou voorbestemd zijn voor het seminarie Rolduc. Het was overigens niet mijn keuze, maar die van mijn vader, laat dat duidelijk zijn. Verder zou je denken dat ouders kinderen niet zomaar wegstopten op zo’n kostschool. Zou jij jouw zoon Jasper naar kostschool gestuurd hebben toen hij negen jaar was? Ik mijn kinderen in ieder geval niet. Ze hebben wel buitenshuis gestudeerd, toen ze al ouder waren, ze zaten in een pension, een studiehuis zeg maar. Heel anders dan in zo’n grote mannengemeenschap met al die broeders. Tja, waarom jij moest worden opgeborgen op Klarenstift? Waarschijnlijk hebben jouw ouders om de een of andere reden gekozen voor de meest eenvoudige oplossing.’

‘Weet je nog,’ zei Bram terwijl hij een handje van de heerlijke gemengde gebrande nootjes uit een zilveren schaal pakte, geserveerd bij zijn glas Sauvignon Blanc, ‘dat ik hier vroeger al kwam, niet zo zeer in Knokke, dat was toen al te duur, maar wel in De Haan, Blankenberge en Oostende en jij was dan wat verderop in De Panne of Koksijde. Geweldige vakanties waren dat. Naar het strand, dat soms hele brede, natte en harde strand. Voetballen, volleyballen, tegenwoordig noemen ze dat beachvolleybal, met een schep die je achter je aan sleepte, kervingen in het harde zand trekken, bochten, krommingen, cirkels. En zwemmen in zee, duiken in de golven, vooral als ze wild waren, met schuimkoppen. Tussen die lange rijen gestreepte windschermen verstoppertje spelen. Nee, het was niet verkeerd aan de Belgische kust.’

Voor veel Nederlandse gezinnen met kinderen waren de badplaatsen aan de Belgische kust in die tijd hun vakantieverblijf bij uitstek. Niet ver weg maar toch vertoefde je in het buitenland en je betaalde met een andere munt, de Belgische frank.

‘Het eten was anders, nog steeds trouwens, wat vetter, maar in de regel heel lekker. Garnalenkroketten, waterzooi, bouillabaisse, al was dat gerecht van oorsprong een Franse vissoep, en niet te vergeten die ongeloflijk lekkere moten witte kabeljauw, zo van de visafslag, omringd met

verse peterselie en schijfjes citroen, overgoten met warme botersaus. Wat was dat lekker, dat vonden wij kinderen zelfs een feestje.’

‘Ja, wij zaten wat verderop richting de Franse grens, ik herken veel van wat je zegt, vooral die moten witte kabeljauw, je rook de zee op je bord’, antwoordde Leon.

‘Ze waren er in die tijd allemaal, de hele familie, mijn opa en oma natuurlijk als middelpunt. De onweerstaanbare liefde van mijn moeder ging elke week minstens een keer naar huis. Met zijn Ford Fairlane 500. Drie, vier, vijf keer heen en weer tijdens de vakanties, van Oostende naar Nederland. Hij bleef drie dagen weg. “Voor zaken. De zaken moeten altijd doordraaien”, zei mijn moeder dan. Voor de zaak, altijd maar voor de zaak. En wij, mijn broer en ik, moesten na de vakantie weggestopt worden, voor hem was er maar één oplossing: naar de broeders van Klarenstift. Tussen allemaal andere jongens en met veel broeders, heel veel broeders. Behoorlijk wat van die jonge knapen zaten thuis in de weg. Maar waarom mijn broer Tom en ik nu willens en wetens in die mannengemeenschap zijn gestopt, dat was voor mij heel lang een groot mysterie. Zaten wij thuis ook in de weg? Ik weet inmiddels wat erachter stak. Het is mij in de loop van mijn leven allemaal duidelijk geworden. Jij en ik hebben er met elkaar al die jaren nauwelijks over gesproken, waarom zouden we? Maar ik wil mijn verhaal wel kwijt.’ ‘Ik luister’, zei Leon, hij begreep dat Bram na meer dan vijftig jaar eindelijk toe was aan zijn persoonlijke verhaal. ‘Ik ben wel nieuwsgierig naar die onweerstaanbare liefde en naar wat je te vertellen hebt over Klarenstift.’

‘Hij is niet jullie vader. Hij is jullie tweede vader, niet jullie echte vader.’ Bram hoorde het aan, lopend naast zijn opa, in de zomervakantie van 1958, op de boulevard van Blankenberge, zo’n oude prestigieuze badplaats aan de Belgische kust. Een echte West-Vlaamse kustplaats passend in het rijtje Knokke, De Haan, Oostende, Middelkerke, Westende, Nieuwpoort, Koksijde-Bad en De Panne. Ze liepen op de wandelpromenade, bestraat met gele vierkante steentjes, vakkundig gevoegd, aan de ene kant afgeschermd door in afwisselende stijl gebouwde hoge appartementen – soms lelijke grijsgrauwe bouwwerken, opeengestapelde betonblokken met nietszeggende vierkante vensters, dan weer moderne prachtige appartementencomplexen met penthouses en hoge raampartijen – en aan de andere kant door de zeewering, het strand en de zee.

Onder nagenoeg alle appartementen was er afwisselend een café, brasserie, lunchroom of restaurant, met open ramen. Hier en daar een gezellig terras, aan de zijkanen afgezet met kunststof windschermen en overdekt met brede en lange zonneschermen, met regen zat je dan toch nog droog. Op de boulevard her en der kiosken. De een gevuld met visnetten, strandballen, scheppen, emmertjes, tennisrackets, badpakken, zwembroeken en uiteraard zonnebrandolie. De andere met kranten, tijdschriften, boeken, ander leesvoer waaronder luchtige feuilletons en detectives. Voor de puien van de kiosken, breed uitgestald, witte plastic standaards met postkaarten waarop vooral afbeeldingen van de badplaats. Bram rook de geur van warme Brusselse en Luikse wafels, die door de opengeschoven ramen hem tegemoetkwam. Hij zag ze liggen, op stapeltjes, lichtbruin gebakken, als het ware gedecoreerd met een ruitjesmotief, afgewerkt met een laagje poedersuiker. Zo je er eentje kocht, spoot de jongen of het meisje achter het buffet er een prachtige luchtige toef slagroom op, precies in het midden. Als je niet uitkeek, gleeed die er zo af, want de wafels die uit de snoeihete ijzers kwamen waren nog te warm om vast te houden.

De hele boulevard rook zoet. Ijs werd verkocht in vele kleuren en smaken.

In een cornet, een krakend knapperig wafeltje in de vorm van een punt, zeg maar een puntzakje van koek, twee of drie bollen ijs in verschillende kleuren en smaken, met, net als bij de wafels, een luchtige toef slagroom op het bovenste bolletje. Dat ijs kon je kopen langs de hele Belgische kust, van Knokke tot aan De Panne.

Hij was, een jaar geleden, nog maar net acht jaar toen Bram weers de Belgische Kusttram instapte en in iedere badplaats die deze karakteristieke elektrische tram aandeed uitstapte om een ijsje te kopen en dan de volgende tram weer te pakken. Natuurlijk kon hij een warme wafel met slagroom kopen, maar daar hield hij niet zo van. Te vet, te zoet en vooral zo moeilijk te eten. Eén ding moest worden voorkomen: kliederen.

Steeds een ijsje, met één bolletje maar. De grove oude gele tram met een scheepstoeter, die je van ver kon horen, kraakte en stopte hortend en stotend in ieder plaatsje dat langs de Belgische kust lag. In zijn korte broek had hij moeite goed te blijven zitten op de glimmende, gladde teakhouten banken. En maar proberen niet te morsen met zo'n druipend ijsje in je hand terwijl de tram piepend, schrapend en schokkend in een bocht plotseling bij een halte met een flinke schok tot stilstand kwam. En één bolletje ijs was niet al te duur, het moest wel allemaal betaald worden van zijn zak- en vakantiegeld, bij elkaar gesprokkeld bij ooms en tantes voor het vertrek naar België.

Samen met zijn broer Tom maakte hij er een gewoonte van vlak voor vertrek naar de Belgische kust bij zoveel mogelijk ooms en tantes langs te gaan. Verwachtingsvol en met rode wangen zaten ze dan op de driezitsbank van tante Sjaan. Eerst limonade, een hoog glas gevuld met ranja, een rietje en een groene reep chocola van Verkade, melk met hazelnoten. Steevast kwam dan de vraag: 'Wat gaan jullie allemaal doen daar in België?' En ja hoor, dan was het zover, het moment suprême. Uit een grote, zware, van donkergroen krokodillenleer vervaardigde handtas, gekocht in het lederwarenmagazijn van vader, kwam de rode geldknip tevoorschijn en dan afwachten wat voor briefjes ze kregen toegeschoven. Meestal een blauwe, tien gulden, dat was gelijk aan vier weken zakgeld. Voor sommige jongens wel tien weken zakgeld. Of meer, één gulden

zakgeld per week was al heel wat. Een rolletje drop van Klene kon je kopen voor tien cent en een pennywafel van de Beukelaar, een langwerpige koek met laagjes van knapperige wafels met daartussen luchtige crème en de bovenkant bedekt met chocolade, voor vijftien cent, maar die was dan ook verschrikkelijk lekker. De pennywafels van de Beukelaar waren veel lekkerder dan die van Jamin, maar een stuk duurder, dat wisten de jongens precies.

Met drie dikke zoenen namen ze afscheid van tante Sjaan. ‘Zit oom Cees in de horlogewinkel?’ vroeg Bram, die nagenoeg altijd het woord voerde namens de twee broers, aan tante Sjaan. De horlogewinkel was net als het lederwarenmagazijn van hun vader gevestigd op de Lijnbaan in het centrum van Rotterdam. ‘Ja daar is hij, maar niet zeggen dat je van mij wat hebt gekregen, dan geeft hij niets.’ Oom Cees gaf sowieso niet meer dan een gulden, hij was nogal zuinig, gierig misschien wel, maar die gulden lieten zij niet aan hun neus voorbijgaan.

Gierige ooms gaven alleen een paar knotsen, een handjevol dropjes of fruitige snoepjes van Rang, of een paar perendrups en wensten de jongens veel plezier tijdens de vakantie. Al met al graaiden zij aardig wat vakantiegeld bij elkaar, zo’n snoepreisje met de oude gele tram, kruipend langs al die typisch Belgische kustplaatsen, kon er wel van af. Trams fascineerden Bram sowieso. In Nederland: de donkergele, bijna oranje trams van de RET in Rotterdam, soms een wagen gedecoreerd met een reclamebord van de tassenwinkel van zijn vader, inclusief de groene krokodil aan beide uiteinden van het bord, de donkerblauwe trams van het GVB in Amsterdam – met het kleurensymbool naast het lijnnummer voor mensen die niet konden lezen, voor iedere lijn een eigen symbool, en op de achterzijde van de trams een lichtblauwe brievenbus voor post bestemd voor de gemeentegiro – en de gele trams van de HTM tussen Den Haag en Scheveningen. Hij kende ze allemaal, had er heel wat ritten mee gemaakt, meestal staand achter de bestuurder, dromend dat hijzelf de tram bestuurde en zich ondertussen afvragend waar de mensen die in de tram zaten naartoe gingen, wat ze dachten en of ze hem zagen terwijl hij daar stond. Zo’n rit in België met de Kusttram, over de langste tramlijn ter wereld, langs oude loodsen,

scheepswerven, havens, visafslagen, oude huizen en gebouwen met appartementen, van die typisch Belgische appartementen, soms meters uit elkaar, kale ruimtes ertussen, daar kon niets tegen op. Hier en daar werd aan de rails gewerkt, de tramlijn was oud en op veel plaatsen versleten.

Terugkerend in Oostende, op de plaats van vertrek, daar waar de tram halt hield, keek Bram eerst goed of zijn moeder of, nog erger, zijn vader niet net toevallig langs de halte liep waar hij moest uitstappen. Onwaarschijnlijk natuurlijk, maar toch. En waarachtig, eens op een late namiddag zag hij zijn vader net een krant kopen bij de kiosk op de halte van de Hendrik Serruyslaan, hoek Adolf Buylstraat, juist de halte waar Bram van plan was zonder gezien te worden de tram uit te stappen. Elke dag kocht vader tijdens de vakantie aan de kust *Het Laatste Nieuws* bij de kiosk op het plein waar de straten en sporen elkaar kruisten, vader kon niet zonder zijn krant.

Zo Bram zou worden gesnapt, dan zwaaide er wat. De strafmaat zou niet mals zijn. Bij de ontdekking van zijn vader, op die bewuste middag, dook hij ver weg tussen de hoge houten banken van de oude tram om vervolgens een halte later, bij het Palais des Thermes, uit te stappen en terug te rennen over de brede boulevard, richting het hotel waar het gezin vertoefde voor de jaarlijkse zomervakantie, waarbij hij al slalommend de wandelende, overwegend oudere, badgasten probeerde te ontwijken. In de zomer was het altijd druk op de zeedijk van Oostende, vooral met bejaarde toeristen. ‘Het barst hier van de ouwe gebouwen’, zei zijn tante Tiny dan.

Tijdens het diner op die warme zwoele avond bonsde zijn hart in zijn keel. Hij had zijn vader die middag bij de halte op de Hendrik Serruyslaan weliswaar net ontlopen, maar toch vroeg hij zich af of zijn vader hem had waargenomen, komend uit het biljartcafé, met onder zijn arm zijn biljartkeu, keurig opgeborgen in het foedraal, een prachtige leren koker afkomstig uit zijn eigen lederwarenmagazijn. Hij had vast die middag een partij driebanden gespeeld in het etablissement op het Wapenplein, ondertussen genietend van een paar lekkere Belgische pintjes, Stella’s of Maes. Hij liep natuurlijk net verscholen aan de kant van de huizen en appartementen op de laan toen juist de piepende Kusttram

halt hield en hij, terwijl passagiers in- en uitstapten, toevallig de tram inkeek, zo verbeeldde Bram zich. ‘Zit je weer te piekeren of te praktiseren?’ vroeg zijn moeder wel een paar keer per week. Wat voor straf zal ik krijgen, vroeg Bram zich af, in gedachten zag hij nog steeds zijn vader voor zich die op de halte Hendrik Serruyslaan in de tram zou hebben gekeken.

Misselijk, na zoveel ijsjes en een driegangenmenu in het chique restaurant van het hotel, inclusief van die smerige kaaskroketjes, liet Bram zich ‘s avonds in bed vallen nadat hij eerst zijn moeder had verteld dat het voetballen die middag op het brede harde strand zo leuk was geweest. Natuurlijk mocht zij van niets weten. Een ritje in die oude, gele, waggelende tram was een doodzonde, de broers mochten alleen maar die dingen doen die moeder en vooral hun vader goed vonden. Maar liegen en komedie spelen was Bram niet vreemd, hij moest wel, anders liep hij de hele verdere vakantie samen met andere jongens en meisjes, allemaal met een rood petje op het hoofd, in lange rijen over het strand. Dan werd hij lid gemaakt van een heuse Oostendse strandclub. Voor sommige kinderen een feestje, maar voor Bram een verschrikkelijk vooruitzicht, een spookbeeld. Speeltuin in, speeltuin uit, af en toe de zee in en vooral goed luisteren naar de strenge mannen met rode petten, rode vlaggen en koperen toeters. Op het strand moest je vrij zijn, kunnen gaan en staan waar je wilde. Daar hoorden rode petjes niet bij.

Hij was goed op dreef die avond, liggend op bed, en vertelde vol vuur aan zijn moeder wat hij die vakantiedag allemaal had beleefd op het strand. Zijn gespeelde vrolijkheid werkte aanstekelijk en er ontstond een wat eufore sfeer in de sombere, naargeestige hotelkamer.

Zoals gewoonlijk nam zijn moeder zijn verhalen met een korreltje zout, maar dat liet ze hem niet blijken, ze vroeg niet door en vertelde in ieder geval niets tegen zijn niet-echte vader.

Het kon je eenvoudig niet ontgaan wanneer je de Belgische kust volgde. Overal stonden ze, die flatgebouwen, langs de boulevards en kustwegen, als soldaten naast elkaar opgesteld, de opeengestapelde woonlagen met eronder op de begane grond de eettentjes. Alleen als hij mee mocht op visite bij vrienden van zijn opa in De Haan, dan zag Bram wat anders. Daar speelde hij in de duinen tussen grote witte villa's en kreeg hij altijd van opa een rondje midgetgolf. Dan ging hij onmiddellijk de strijd aan met zijn broer, waar hij ging was Tom en omgekeerd. Het leeftijdsverschil met zijn oudere en enige broer was gering en dus waren zij in die tijd nagenoeg onafscheidelijk, zeker tijdens vakanties. Opa wist niet beter dan dat hij altijd twee jongens tegelijk trakteerde: twee ijsjes, twee cola's, tweemaal lekkere garnalenkroketten, tweemaal één uur een skelter huren, zo'n echte Belgische trapauto met van die grote zwarte rubberen banden en recht onder het stuur in het midden van de skelter een rem, precies tussen je knieën. Alle kustplaatsen daar in België verhuurden die karren in alle maten en kleuren, zelfs met een afdakje boven de zitplaatsen. Als rustige wandelaar op de Zeedijk moest je soms springen om niet van je sokken te worden gereden.

Die bewuste middag in Blankenberge trakteerde opa, gewoontegetrouw, op een rondje midgetgolf, althans dat was de bedoeling. Soms deed hij zelf mee en dat was natuurlijk helemaal het absolute einde, midgetgolven met je opa! Iedere Belgische badplaats herbergde wel een midgetgolfbaan. Van echte golfbanen was nauwelijks sprake. Bram was negen jaar, Tom tien, bijna elf. Midgetgolven was leuk en verdomde moeilijk. Samen met zijn broer zag hij alle midgetgolfbanen langs de Belgische kust voorbijkomen. Zij speelden onderling iedere vakantie het Belgisch Open. Het kleine witte balletje door poortjes en tunneltjes slaan en bij een tweede of derde slag via huisjes, molentjes of vuurtorens door laten rollen en dan uiteindelijk proberen het balletje in het ronde putje te mikken, maar dat putje lag dan boven op een vervelend heuveltje waar het balletje dan weer harder van afrolde dan het erop was geslagen. Ergernis, heel kwaad kon hij ervan worden, nijdig en driftig

als hij kon zijn wanneer het balletje in een tunnel bleef steken of met een plons in de vijver verdween in plaats van dat het keurig over een bruggetje rolde. Nog erger was het als Tom, veel behoedzamer, rustig en onverstoorbaar, het balletje door de tunnel, over het bruggetje van de vijver in één keer in het putje sloeg. Een hole in one, het hoogtepunt. Balen was dat voor Bram.

De score werd keurig bijgehouden op een houten plankje met daaraan vast een heel kort stomp potlood aan een touwtje, waarmee je het aantal slagen per baan op een scorebriefje schreef met de achttien banen erop. Naast het vak waarin Bram zijn slagen moest noteren was de bogey vermeld. De bogey, het standaard aantal slagen waarbinnen je de baan kon afleggen. De kunst was natuurlijk om niet hoger dan de bogey te slaan, of nog mooier, onder de bogey te blijven. Het moest een heel klein beetje op echt golfen lijken. Maar Bram wist maar al te goed dat het allemaal kitsch was. Je speelde niet op gras maar meestal op oranje gravel, hetzelfde gravel dat op een tennisbaan lag. Later, toen hij al getrouwd was, ontdekte Bram in het dorp de Lage Vuursche, achter kasteel Drakensteyn, een midgetgolfbaan van gras. Dat leek nog het meest op echt golf, maar het bleef midget, heel erg midget.

Blankenberge had destijds meerdere midgetgolfbanen, misschien wel drie, één baan was helemaal verpest met van die lappen kunsttapijt. Het was de tijd dat het verval van de midgetgolfbanen zijn intrede deed.

Bram had een ijsje van opa gekregen, met drie bollen en uiteraard met een toef heerlijke zoete luchtige slagroom. Hij koos voor een bol chocolade, mokka en altijd banaan. Bananenijs was zijn lievelingsijs. Heerlijk, maar wel gecombineerd met op zijn minst een bol chocolade. Opa en oma logeerden in Blankenberge. Toen Brams moeder nog kind was logeerde zij al met haar twee zusjes en haar vader en moeder, zijn opa en oma, in Blankenberge. Deze nostalgische Belgische kustplaats was door zijn opa speciaal uitgekozen als ideaal vakantieparadijs. Zijn kinderen konden daar heerlijk op het strand spelen, radslagen maken en schelpen zoeken. Of verstoppertje spelen tussen de windschermen die in lange rijen vanaf de zeezuivering richting de zee stonden opgesteld. Windschermen van gestreept doek. Wit doek met rode, blauwe of groe-

ne strepen. Op het strand verder hier en daar een ligstoel met een parasol en natuurlijk het geluid van de ruisende zee met de branding. Soms, afhankelijk van eb of vloed, was er een breed nat strand waar je geweldig op kon strandballen, soms slechts een strookje rimpelig nat zand waar je amper een zandkasteel op kon bouwen. Als de kinderen op het strand speelden, grote diepe kuilen groeven, tussen Belgische jongetjes manoevrerend met miniatuur racefietsen met daarop net echte wielrenners gestoken in de officiële tenues van de wielerploegen die fanatiek Le Tour de France nabootsten op een van hard nat zand geboetseerd circuit, was er altijd wel een tante die op de drie zusjes, Brams moeder en twee tantes lette.

Opa en oma gingen toentertijd naar Oostende naar de paardenkoers op Wellington. Zijn opa hield van paardenrennen, vooral van het gokken op de paarden. Vroeger bezat hij zelf ook renpaarden en thuis in Rotterdam hingen paardenschilderijen aan de muur. Mensen verzamelden zich in groten getale in het hippodroom om de paarden te zien lopen en hun geluk te beproeven bij de bookmakers. Daar ging het de meeste 'paardenliefhebbers' uiteindelijk om: het gokken. In de avonden gingen de meesten daarom ook naar het casino. Van oudsher stonden de Belgische kustplaatsen bekend om de klassieke casino's. Om te gokken in een casino moesten zijn opa en oma wel op vakantie naar de kust van België, in Nederland waren die gokpaleizen nu eenmaal verboden. De zusjes wandelden dan in Blankenberge met hun tante over de drukke Zeedijk, het was in de avonden altijd druk op de boulevard en gezellig met al die volle terrassen en ijs etende wandelaars.

'Niet onze echte vader', herhaalde Bram de woorden van zijn grootvader. Het was die middag Tom, die, zonder dat Bram het goed en wel in de gaten had, aan opa vroeg waarom vader zo stug en streng kon zijn. Bram kon zijn oren niet geloven. Op stel en sprong was hij bij de les. 'Hij hoort toch bij mijn moeder, dan is hij toch onze vader?' 'Jullie zeiden vroeger toch geen papa tegen hem', reageerde opa. 'Weten jullie niet meer dat hij wilde dat jullie oom Dirk tegen hem zeiden?' Ja, dat herinnerde Bram zich nog heel goed en Tom ook. Maar zij hadden zich nooit afgevraagd waarom het eerst oom Dirk was en daarna ineens papa. 'Hij

is toch van mama, houdt van mama, vrijt met mama, gaat uit met mama, eerst als oom Dirk en nu als papa.'

Tot dat moment, naast opa op de Boulevard van Blankenberge, was hij gewoon hun vader. 'Onthoud heel goed voor je hele verdere leven: hij is niet jullie vader. Jullie heten Damen en hij De Vries.' 'Als hij niet mijn vader is, dan houdt hij niet van mij, daarom is hij zo streng en stug,' zei Tom. 'Hij zegt nooit eens iets vriendelijks tegen ons.' 'Maar hij is heel goed voor jullie moeder. En hij zorgt goed voor jullie, hij betaalt altijd alles, jullie komen niets te kort.' 'Ja geld, alles wordt afgemeten aan geld,' murmelde Tom. Hij betaalt alles, dus zorgt hij goed voor ons, overdacht Bram wrang bij zichzelf. Maar hij en opa wisten wel beter, maar het was zoals het was.

Opa, in grijze broek, blauw colbert met gouden knopen, een wat rond gezicht, moedervlek op zijn al wat kalende achterhoofd, was helemaal verknocht aan zijn kleinzoons. Hij dacht alleen maar aan het wel en wee van zijn oudste dochter en daar hoorden de jongens onvoorwaardelijk bij.

Die middag schoot het midgetgolfen erbij in. Opa stapte met de jongens in Blankenberge op de oude gele tram, dezelfde als de ijsjestrans, richting Oostende, de koningin der badplaatsen aan de Belgische kust. Daar logeerden ze, Tom, Bram, moeder en vader, nou ja, oom Dirk of wie dan ook.